

कुतएवंतत्राह ॥ तस्याइति ॥ तस्यामनसि प्रतिसंजातं शंकामयंदुःखं मुहूर्तमपि उपेक्षितुं नोत्सहे ॥ उदीक्षितुमिति पाठे द्रष्टुमित्यर्थः ॥ ७ ॥ तदेवोपपादयति ॥ नबुद्धीति ॥ अबुद्धं अज्ञानपूर्ववा ॥ अल्पं च अल्पमपि विप्रियं विप्रियकरं कदाचन कदापि कृतं न स्मरामीत्यन्वयः ॥ समारब्धमिति पाठे नारब्धवानस्मीत्यर्थः ॥ ८ ॥ सत्यः सत्यवचनस्वभावः सत्याभिसंधः सत्यप्रतिज्ञः परलोकभयात् परलोकभयहेतोरसत्याद्रीतः पिता निर्भयोस्तु मया तत्कृतसत्यपरिपालनात् ॥ ९ ॥ अस्मिन्कर्मणि अभिषेकविषयेकर्मणि अप्रतिसंहते अनिवर्तिते ममवचःसत्यं न वृत्तमिति मनस्तापो भवेत् ॥ तस्य च मनस्तापो मामपि तपेत् पितृहितमकुर्वतो मम जन्मव्यर्थमिति पीडयेत्

तस्याः शंकामयंदुःखं मुहूर्तमपि नोत्सहे ॥ मनसि प्रतिसंजातं सौमित्रेऽहमुदीक्षितुं ॥ ७ ॥ नबुद्धिपूर्वेनावुद्धं स्मरामीह कदाचन ॥ मातृणां वा पितुर्वा हं कृतमल्पं च विप्रियं ॥ ८ ॥ सत्यः सत्याभिसंधश्च नित्यं सत्यपराक्रमः ॥ परलोकभयाद्रीतो निर्भयोस्तु पिता मम ॥ ९ ॥ तस्यापि हि भवेदस्मिन्कर्मण्यप्रतिसंहते ॥ सत्यं नेति मनस्तापस्तस्य तापस्तपेच्च मां ॥ १० ॥ अभिषेकविधानं तु तस्मात्संहृत्य लक्ष्मण ॥ अन्वगेवाहमिच्छामिव नंगंतु मितः पुरः ॥ ११ ॥ मम प्रव्राजनादघकृतकृत्या नृपात्मजा ॥ सुतं भरतमव्यग्रमभिषेचयतां ततः ॥ १२ ॥ मयि चोराजिनधरे जटामंडलधारिणि ॥ गतेरण्यं च कैकेय्या भविष्यति मनः सुखं ॥ १३ ॥ बुद्धिः प्रणीता येनेयं मनश्चानुसमाहितं ॥ तं नु नार्हामि संक्लेष्टुं प्रव्रजिष्यामि माचिरं ॥ १४ ॥

॥ १० ॥ यतएवमतोभिषेकेति ॥ संहृत्य त्यक्त्वा अन्वगेव शीघ्रमेव ॥ इतः पुरः अस्मान्गरात् ॥ ११ ॥ नृपात्मजा कैकेयी अव्यग्रं अव्याकुलं ॥ १२ ॥ गते गते एव ॥ १३ ॥ कैकेय्या अत्र नापराधः ॥ अन्यप्रेरितत्वात् तर्हि स एव दंड्यस्तत्राह ॥ येनेश्वरेण विधात्रेयं बुद्धिः कैकेय्याः प्रणीता मंथराद्वारादत्ता मनश्च तद्बुद्धिविषये सुसमाहितं स्थिरीकृतं तं संक्लेष्टुं मत्कृतमन्यथा जातमिति क्लेशयितुं नार्हामि ॥ तस्य मदधिकारित्वान्मद्रूपत्वाद्देति गूढआशयः ॥ मत्संकल्पकृतमेव तदिति गूढं व्यंग्यं अशक्यत्वादित्यापाततोरर्थः ॥ अतो वनं प्रव्रजिष्यामि चिरं विलंबो मामास्त्वित्यर्थः ॥ १४ ॥